

Uhud Şehidi Genç Sahabe Mus'ab b. Umeyr

Medine'de onu yamalı elbiseler içinde dolaşırken gören Hz. Peygamber'in dilinden şu cümleler dökülmüştür: "Allah'a hamdolsun. Mekke'de son derece lüks bir hayat süren, fakat Allah'a ve Rasûlullah'a olan sevgisinin ve takvaya olan aşkının bütün rahatlığa sırt çevirttiği genç adam işte budur."

Kureyş kabilesinin Abdurrâroğulları kolundan gelmektedir. Onun yaşadığı dönemde ailesi mensup olduğu kabilenin önde gelen ve zenginleri arasında sayılırdı. Babası ailenin ileri gelenlerinden Umeyr b. Hâşim, annesi ise Hannâs binti Mâlik'tir. Mus'ab (ra) Mekke'de güzel elbiseler giymesi ve pahalı kokular sürmesiyle meşhur yakışıklı bir genç olarak tanınmıştır. Mus'ab b. Umeyr (ra) gizli davet döneminde Erkam b. Ebu'l-Erkam (ra)'ın evinde İslâm'a giren ilk Müslümanlardan kabul edilir. O Müslüman olduktan sonra hayat tarzını tamamen değiştirmiş, eğlenceli arkadaşlıkları ve toplantıları terk ederek kendini İslâm'ı yayma faaliyetlerine adanmıştır. Hz. Muhammed (sav)'in peygamberliğine karşı çıkan ailesi oğullarının yeni dine inanmış olmasından son derece rahatsızlık duymuş, onu yeniden putperestliğe çevirebilmek için her türlü baskı ve işkenceyi uygulamışlardır. Onu dininden döndürme çabalarında bilhassa annesi gayret sarf etmiştir. Ancak Mus'ab (ra) bizzat ailesinden gördüğü psikolojik ve maddî baskılara rağmen inancını muhafaza etmiş, ailesinden gizli bir şekilde Müslümanlarla buluşmaya devam ederek Hz. Peygamber'in izinde onlarla birlikte namaz kılmıştır.

Mekke'de Müslümanların sayısının gittikçe artması üzerine Mekke müşriklerinin şehirdeki Müslümanlara yaptıkları baskının dayanılmaz boyuta geldiğini gören Hz. Peygamber özellikle himayesiz müminlere Habeşistan'a hicret etmeleri tavsiyesinde bulundu. Ailesinin şiddetli baskısından bunalan Mus'ab b. Umeyr (ra) de tebliğin 5. (M. 615) yılında on bir erkekle dört kadından oluşan ilk hicret kafilesiyle Habeşistan'a göç etti. Burada belli bir süre Muhacirlerle birlikte kendi ailesinin ve Mekke müşriklerinin baskısı olmaksızın hayatını devam ettirdi. Habeşistan'a giden Muhacirlerden bir kısmı Hz. Hamza (ra)'nın, ardından da Hz. Ömer (ra)'ın Müslüman olduğunu haberini alınca Mekke'deki din kardeşlerinin feraha kavuştuklarını düşünmüşler, ayrıca müşriklerin Hz. Peygamber'e tabi oldukları şeklinde kulaklarına gelen bilgileri üzerine yurtlarına geri dönmüşlerdir. Sayıları 38 kişiyi bulan bu Muhacirler arasında Mus'ab b. Umeyr (ra) de bulunuyordu. Müslümanlar Mekke'ye girdiklerinde duyduklarından bir kısmının gerçek olmadığını, yani müşriklerin dinleri üzerine kaldıklarını fark edince bazıları geri dönmüş, bazıları ise her şeye rağmen Mekke'de kalmaya karar vermiştir. Mus'ab (ra) ise Mekke'ye girerek burada Müslümanlarla birlikte yaşamaya başlamıştır. Bu esnada ona karşı ailesinin dinden döndürme baskısı da yeniden geri dönmüştür. Ancak Mus'ab (ra) tüm engellemelere rağmen Mekke'de Hz. Peygamber'e destek olmayı sürdürmüştür.

Hz. Peygamber bi'setin11. (M. 621) yılında gerçekleşen I. Akabe Biatı görüşmelerinden sonra Mus'ab b. Umeyr (ra)'i hem kendi temsilcisi, hem de din muallimi sıfatıyla Ensar'la birlikte Medine'ye gönderdi. Bundan dolayı Mus'ab b. Umeyr (ra) Mekke'den Medine'ye hicret eden ilk sahabe kabul edilir. Medine'de Hazrec reisi ve şehirdeki ilk Müslüman kabul edilen Es'ad b. Zürâre (ra)'nin evinde misafir kalan Mus'ab (ra), onun yardım ve desteğiyle Medine'de pek çok insanın Müslümanlığına vesile olmuştur. Mus'ab en büyük yardımcısı Es'ad b. Zürâre ile birlikte gerek Hazrec, gerekse Evs kabilesinden pek çok kişinin İslâm'a girmesini sağladılar. Nitekim Üseyd b. Hodayr (ra) ile Sa'd b. Muâz (ra) gibi Evs kabilesi önderleri kısa sürede İslâm'ı kabul ettiler. Mus'ab (ra) yine Es'ad b. Zürâre (ra) ile birlikte Müslümanlara gerek Cuma gerekse diğer vakit namazlarında imamlık yaptı. Medine'de kılınan ilk cumada imamlık vazifesi Mus'ab tarafından yerine getirilmiştir. Onun buradaki diğer bir önemli görevi ise Medineli Müslümanlara Kur'an'ı öğretmekti.

Hem Es'ad b. Zürâre (ra) hem de Mus'ab b. Umeyr (ra)'ın Medine'yi İslamlaştırma çabalarının bir meyvesi olarak Nübüvvetin 13. yılı (622) hac mevsiminde ikisi kadın, yetmiş beş Medineli Hz. Peygamber'e biat etmek üzere Akabe'de hazır bulunmuşlardır. Mus'ab (ra) da bu toplantıda yer almış ve Medine'deki başarılı faaliyetleri sebebiyle Allah Rasûlü (sav)'nün takdirini kazanmıştır. II. Akabe Biatı'nın hazırlık safhası ve gerçekleştirilmesinde önemli görevler ifa eden Mus'ab (ra), yapılan toplantının ardından Mekke'de üç ay daha kaldıktan sonra yine asıl vazife mahalli olan Medine'ye geri dönmüştür. Mus'ab (ra)

Medine'ye ikinci defa geldikten sonra yine Es'ad b. Zürâre (ra) ile beraber Hz. Peygamber'in hicretine kadar geçen dönemde tebliğ faaliyetlerini gayretle devam ettirdi. O kadar ki bu iki sahabenin çabaları sayesinde Medine'de İslâmiyet'in girmediği neredeyse hiçbir hane kalmamıştır. Bu süreçte Mus'ab (ra)'ın diğer bir görevi ise II. Akabe görüşmelerinde alınan karar gereği Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlara yardımcı olmak ve şehre gelen Muhacirler ile Ensar arasındaki ilk diyalogları gerçekleştirmek olmuştur. Şüphesiz bu konuda onun asıl vazifesi ise Medine'yi Hz. Peygamber'in gelişine yani hicrete hazır hale getirmektir.

Hz. Peygamber daha sonra onun hatırasına yönelik olarak şu sözleri dile getirmiştir: "Seni Mekke'de ilk gördüğümde hiç kimse seni yakışıklılıkta ve güzel giyinmede geçemezdi. Ama bugün saçın karışmış ve sadece vücudunu örten basit bir örtün var. Allah'ın Rasûlü kesin olarak ilân ediyor ki sen kıyamette mutlaka Allah'ın huzuruna kabul edileceksin."

Hz. Peygamber Mekke'den Medine'ye hicretinden sonra hayata geçirdiği Ensar-Muhacir kardeşliği uygulamasında Mus'ab b. Umeyr (ra)'i muhacirlerden Sa'd b. Ebû Vakkâs (ra), Ensar'dan da Ebû Eyyûb el-Ensârî (ra) ile kardeş yapmıştır. Allah Rasûlü (sav) Bedir savaşında daha önce Mekke döneminde onun kabilesinin uhdesinde bulunan sancaktarlık vazifesini Mus'ab (ra)'a vermiş ve bu savaşta Muhacirlerin sancağını ona teslim etmiştir. Uhud harbinde ise bütün Müslümanları temsil eden sancak yine onun tarafından taşınmıştır. Mus'ab b. Umeyr (ra) Uhut Savaşı esnasında Müslüman okçuların ihmali sonucunda yaşanan bozgun esnasında Hz. Peygamber'in yanından hiç ayrılmamış, son nefesine kadar kendisine emanet edilen sancağı yere düşürmemiştir. O kadar ki savaş esnasında Hz. Peygamber'i de yaralayan İbn Kamî'e'nin kılıç darbeleriyle her iki eli de kesilince sancağı kollarıyla göğsüne bastırarak dik tutmaya çalışmış, bu esnada aldığı mızrak darbesiyle şehit olmuştur.

Uhut savaşı sonucunda başta Hz. Peygamber'in amcası Hamza (ra) olmak üzere şehitler toprağa verilirken, Allah Rasûlü (sav) eski bir elbise içinde yerde yatan Mus'ab (ra)'ın cesedini yanındakilere göstererek, onun bir zamanlar zenginlik içinde en güzel elbiseleri giydiğini, en güzel yemekleri yediğini, fakat Allah ve Rasûlü (sav)'nün sevgisini her şeye tercih ettiği için bu hale geldiğini söylemiş, ardından da; "Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice kişiler vardır. Onlardan bazıları sözünü yerine getirip o yolda canını vermiş, bazıları da -şehitliği- beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde sözlerini değiştirmemişlerdir" (Ahzâb, 23) mealindeki ayeti okumak suretiyle Mus'ab (ra) ve onun gibi şehitleri müjdelemiştir. Hz. Peygamber daha sonra onun hatırasına yönelik olarak şu sözleri dile getirmiştir: "Seni Mekke'de ilk gördüğümde hiç kimse seni yakışıklılıkta ve güzel giyinmede geçemezdi. Ama bugün saçın karışmış ve sadece vücudunu örten basit bir örtün var. Allah'ın Rasûlü kesin olarak ilân ediyor ki sen kıyamette mutlaka Allah'ın huzuruna kabul edileceksin." Uhut savaşından sonraki dönemlerde elde edilen zafer ve fetihler sebebiyle kazanılan ganimetler içerisinde bolluk ve refah içinde yaşayan Müslümanlar Mus'ab (ra)'ın bu savaş sonundaki halini hiç zihinlerinden çıkarmamışlardır. Nitekim ilk Müslümanlardan olan Habbâb b. Eret (ra), kendilerinin Mekke'den Medine'ye dünyevî menfaatler için değil, Allah rızası için hicret ettiklerini, fakat buna rağmen Allah Teâlâ'nın kendilerine dünya nimetlerini de verdiğini; Mus'ab b. Umeyr (ra) gibi arkadaşlarının kendileri gibi niyet taşımalarına rağmen bu nimetlerden hiçbir şey tatmadan ahirete intikal ettiklerini belirttikten sonra, Uhud'da şehit olduğu gün onu saracak bir kefen bulamadıklarını, bedenini hırkasıyla örtmeye çalıştıklarında başına çekince ayaklarının, ayaklarına çekince başının açıldığını, sonunda başını örttüklerini, ayaklarının üstüne de kokulu bir ot demeti koyduklarını söylemiştir.

Müslümanlar arasında "Mus'abü'l-hayr" olarak da tanınan Mus'ab b. Umeyr, Müslümanların anneleri arasında yer alan Zeyneb bint Cahş'ın kız kardeşi Hamne ile evli olduğu için aynı zamanda Allah Rasûlü (sav)'nün bacanağı olmuştur. Mus'ab (ra)'ın bu evliliğinde Zeynep adında bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Mus'ab b. Umeyr (ra)'ın Müslüman olduktan sonra hayatına getirdiği derin değişiklikler, kendi zamanında bile efsane olmuş, dünya malını terk etme konusunda o Müslümanlarca hep örnek gösterilmiştir. Refah ve lüks içinde yaşayan, zengin, zevkli giysiler giyen bu genç adam, ruhunun ebedi dünyasını kazanmak için bütün bunlardan kolayca vazgeçmiştir. Medine'de onu yamalı elbiseler içinde dolaşırken gören Hz. Peygamber'in dilinden şu cümleler dökülmüştür: "Allah'a hamdolsun. Mekke'de son derece lüks bir hayat süren, fakat Allah'a ve Rasûlüllah'a olan sevgisinin ve takvaya olan aşkının bütün rahatlığa sırt çevirttiği genç adam işte budur."